

(XXII.)

Medalla. Igualmente remitió en sus correspondientes caxas varias de oro, plata y cobre á sus Magestades y Real Familia: una de oro, dos de plata y dos de cobre á N. SS. P. el Papa Pio VI. Igual número á la Señora Infanta de España Emperatriz de Alemania, al Rey de Nápoles, al Señor Infante Duque de Parma, á la Serenísima Señora Infanta Princesa del Brasil, y al Señor Infante Don Pedro, y un juego de Medallas á cada uno de los Exmós. Señores Ministros de las Secretarías de Estado y del Despacho universal, que componen la Suprema Junta de Estado, al Emmó. Señor Cardenal Arzobispo de Toledo Don Francisco Antonio Lorenzana, y otras tantas á las Universidades de Salamanca, Alcalá y Valladolid.

ORATIO

PRO CERTAMINE LITTERARIO

MEXICANAE ACADEMIAE

IN PROCLAMATIONE

CAROLI QUARTI,

HISPANIARUM REGIS POTENTISSIMI,

ELABORATA

A FRANCISCO DE CASTRO ZAMBRANO,

IN THEOLOGIA LICENTIATO,

AD S. ILDEFONSI

THEOLOGIAE PROFESSORE,

PRORECTOREQUE.

(1.)

ORATIO
IN LAUDEM
CAROLI QUARTI.

UAM sibi persuasum habeant Mexi-
cani, CAROLUM QUARTUM utriusque
Patrem Hispaniae, quàm Regem esse
inauguratum, satis laetitia ostendit,
quà tale ad nuntium omnes inter se ordines cer-
tare videbantur. Nunquam Mexicus praetermi-
sit, nunquam non aucupata est occasionem, si
fortè posset suam in Regem fidelitatem atque
observantiam explicare. Sed quae hâc in parte
populos omnes antè superaverat; nunc jam su-
peravit se se, atque ita quidem, ut ipsa sibi ad-
mirationi fuisset. Maximè cum recens fatum Car-
oli Tertii tantum sibi dolorem attulisset, quan-
tum nulla aetas delere posse crederetur. Quan-
quàm si refert animum ad veritatem, quis non vi-
deat, tantò debuisse Mexicum in proclamatione
filii triumphare, quantò contristata est in funere
parentis? Sanè si tantum Regem amisisse, non

(2.)

potuit, quin sibi dolori esset vel maximo; & quanto esse gaudio debuit, non similem, non parem, sed majorem recuperasse?

Atqui talem sibi futurum aliquandò CAROLUM QUARTUM, diù est, cum potuit Mexicus neque obscuris argumentis conicere. Ad hoc enim si quid potest studium, si quid sollicitudo sive patris, ut filium sui similem efficeret, sive filii, ut patrem in omnibus aemularetur; utrumque fuit ejusmodi, ut facile quisque potuisset augurare: *non alium filii ab illo patris fore principatum, nisi quòd illum superabit.* Atque id quidem est, quòd Optimi parentis ut vota, ita quoque gloriam implevit: filium reliquisse, hoc solo se minorem, quia vel id ipsum debet sibi, quòd creditur etiam major futurus.

Nàm ut ab eo incipiam, quod primum est, & fundamentum caeterorum, & cui potissimum debet CAROLUS QUARTUS educationem suam? & Cui vitae institutionem? Nihil profectò tam officii duxit pia mater, & omni praedicatione major, Maria Amalia, quam ipsam sibi provinciam hanc suscipere, factisque comprobare; quod dicere solebat, *nullos esse parentibus aptiores paedagogos.* Verùm id perficere nec matris erat, nec si fuisset, morte praeventa, omninò ipsa potuisset. Ita-

(3.)

que incoeptum quidem optimè, sed incoeptum tamen Carolo Tertio perficiendum reliquit. Is autem, ut erat summo officio praeditus, & noverat, se non tam filium educare, quàm instituere Regni successorem, planè non potuit, quin omnem curam adhiberet, omnemque operam, quae regno etiam ab Rege, nedàm filio à patre debebatur. Cernerès Regem Potentissimum etiam inter gravissima reipublicae negotia hoc unum sic tractare, tanquam si solum esset, aut solum interesset reipublicae: neque contentum, ad id muneris praestantiores, quos potuit, seu magistros, seu paedagogos adscivisse; ut ipse etiam adscisceret sese omnium praestantissimum, puerulum saepe arcessere, rogare, instruere, ac monendo, hortando, praecipiendo, cum ad honesta quaevis excitare, tum ad ea praesertim accendere, quae Principem optimum, & sui simillimum efficerent. Sic nimirum coepit jam tum & vivendi, & regnandi magistrum agere: iisque filium virtutibus instruere, quibus instructus ipse tantum potuit ad gloriam Hispaniarum, ut si alia deficerent, hoc unum satis esset, ad similem gloriam in filii Principatu augurandam.

Sed non hic res stetit. Neque enim is fuit Carolus Tertius, qui praeceptis contentus, non

(4.)

his exempli stimulos adjiceret. Quin potius tot tantaque omnibus imitanda reliquit, ut totus, quotus fuit, ejus Principatus, tota ipsius vita nihil fuisse aliud videatur, nisi pulchra & admirabilis quaedam continuatio seriesque illustrium exemplorum. Quòd si naturâ ipsâ ita comparatum est, ut nihil nos tam moveat, quàm parentum exempla, undè fit, quòd eorum ad consuetudinem & mores plerùmque deducamur: tam multa, tam praeclara, ut tali filio à tali patre data sunt, quis dubitet, quin ad illum hujus imbuendum moribus potentissima omnium atque efficacissima esse debuerint? Nisi fortè qui suis, qui alienis, qui cernibus sive domi moderationem & justitiam, sive in armis fortitudinem, sive utrobique prudentiam, magnanimitatem, munificentiam, atque omnium maximè pietatem suam & religionem tot egregiè factis probaverat; uni probare filio, & filio omnium observantissimo non potuit.

Talem namque fuisse CAROLUM QUARTUM, notius est, quàm ut meâ, aut cujusquam indigeat probatione. Quotus enim quisque est, qui nesciat, quâ pietate semper & ubique patrem dignatus ac prosequutus est? quo cultu? quâ veneratione? quo amore? In quibus nemo est, qui Carolo aut Philippos anteponat, aut Constanti-

(5.)

nos, aut Alexios, aut verò Ludovicos Pios, vel si alii unquam in hoc genere virtutis excelluerunt. Nam quid ego de obedientiâ dicam? quâ nihil est pervagatius, nihil quod magis in ore omnium & laudibus versetur. Fuit enim illi, si qua alia, insignis isthaec atque praecipua laus. Et si sola fuisset, nunquam non optimum, nunquam non patri simillimum filium effecisset. Quis namque poterat, ut à gravitate paternâ ille degeneraret, qui parentis ab nutu imperioque pendere, hoc verò divitias, hoc haereditatem maximam duxit? An aliò imperia illius omnia spectabant, quàm ad informandum instituendumque Principem, qui se suaque vestigia nec minore cum laude sequeretur? Aut remissiora illa existimantur, quàm ut possent, quò spectabant, eò, vel si sola essent, observata conducere? Quasi verò qui duos orbis tantâ cum gloriâ rexerat, unum illum aut nescisset, aut neglexisset juvenem regere, penes quem & publica vota, & communia facta jam tum esse non ignorabat.

Sed si tantum in re sola obedientia potuit, plus certè, ac multò plus, quàm obedientia, potens esse debuit studium, quo nihil sibi antiquius, imitandi, atque in omnibus aemulandi Parentem dilectissimum. Fuerit sanè ille, si quis alius, egre-

(6.)

giâ indole, tantâque ingenii ad virtutem docilitate, quanta potest esse vel maxima. Non est tamen facile judicare, naturaene, an studio potius debeatur illa morum similitudo, quam in utroque omnes admiramur. Haec enim illa est, ad quam unam singulari quâdam ac praecipuâ laude jam indè ab ineunte aetate omnes cogitationes suas, atque omnia studia contulit. At quantâ, quàmque felici aemulatione! Tantâ nimirum, quantâ non Cyrum Publius Scipio, non Alexandrum Julius Caesar, non Caesarem ipsum Princeps ille Turcarum Solimus imitari unquam studuerunt. Quid igitur? quid, inquam, mirum, si brevi potuit ad illum accedere, atque moribus ita exprimere, ut pènè cum ipso certare videretur? Illud fuisset portento simile, si degenerem se exhibuisset inter tot, ac tanta auxilia & incitamenta virtutis: ut si fingere ipse vellet, neque plura reminisci, neque majora posset consequi, quàm vel paterna, vel propria sibi sollicitudo comparaverat. Itaque nihil videris etiam in vicis & plateis tam crebris usurpari sermonibus, & amplam ac jucundam laudibus materiem usque suppeditare, quàm utriusque comparisonem: quasi populi atque vulgi etiam iudicio eisdem, quibus ille virtutibus, & iste quidem excelsissimè floreat. Quod

(7.)

ad me attinet, cum illas contemplor, atque animo perpendo, tam in utroque similes, tamque pares invenio, ut planè nesciam, uter sit? Paterne, an Filius major? Neque verò mortuus ille mihi videtur, nisi ut vivere denuò inciperet in filio, qui verissimam & perfectissimam sui referret imaginem. Et possim, quin augurem? Possim, quin credam, debere quemquam augurare, non alium Filii ab illo Patris futurum Principatum?

Quamquam re verâ nunc, quando jam oculi loquuntur, non id tam augurare, quàm experti affirmare, & attestari possumus. Annus enim est, & eo amplius, cum CAROLUM QUARTUM videmus jam Hispaniis imperantem. Ac sui Principatus initia, sin' minùs quanta quanta illa sunt, at novimus certè quantum satis est, & plus satis, ut in re possimus judicare. Quid autem? An non abundè ostendit, quàm in omnibus Caroli Terti vestigia cupidè persequatur? Nam sive illum domi spectas, atque ad domesticos mores & quotidianae vitae consuetudinem exigis: non pietate in Deum, non charitate in subditos, non in omnes humanitate, comitate, liberalitate, optimum exprimere parentem, continuò pronuntiabis? Ut nihil de moderatione dicam; in quâ, ni fallor, illum superavit, ubi ad solium evehctus, & famu-

litium minuit, & equorum multitudinem, numerumque curruum, atque alia, quae Majestatis cultum & magnificentiam spectare fortassè credebantur. Sive in fastigio publicorum operum communi saluti & felicitati allaborantem contemplare: & quid unquam sibi tam religio fuit, quàm non sarta testaque conservare, quaecumque Pater constituisset? & Cui labori hæcenus pepercit, quò minus illa omnia aut confirmaret, aut perficeret? Non Mercaturam, non Agriculturam, non Militiam, non artes aut scientias prætermisit, quin regiâ munificentia tuendas, atque protegendas susceperit. Vel servorum miseranda conditio jam liberior, jam felicitior hoc fuit, quòd diù esse non potuit ab curâ illius & sollicitudine immunis. Tametsi & quid est, aut verò fuit immune ab sollicitudine illius, qui dies & noctes nihil agere videtur, nihil curare, nisi ut subjecti sibi populi, subditi que omnes salvi ac liberi sint? Quibus tamen cum vincat omnes, nihil optatius sibi contingeret, quàm si ab omnibus vinceretur. Hinc aptiores, hinc laboriosiores administratos deligere: hinc omnium advigilare ministeriis: hinc cum augere munia, tum contrahere justitia, tum assiduum perpetuumque laborem non solum commendare, verum etiam publicis ac firmis sanctionibus urge-

re. Quae omnia nisi talia sunt, ut cuique possent Patris Patriae nomen afferre, nescio profectò, quatenam illa esse possunt, quibus hoc nomen promereatur. Atque hæc cum ita sint, planè non video, qui possit aliquis non statim agnoscere, quàm magnis passibus CAROLUS QUARTUS aequarit jam Carolum Tertium.

Sed si vera ista sunt, jam alterum spontè sequitur, quòd esse nobis pariter augurandum à principio dicebam: fore aliquando, cum hic illum longè latèque superabit. Nam si naturale est, iis præsertim qui à magnis incipiunt, ad majora semper aspirare, ubi jam illum nullâ in re non aequavit, & quid ei restat omninò, nisi ut vincat etiam atque exsuperet? & Et qui potest non vincere? & qui tandem non illum superare, ejus Principatus ultima, ea sibi prima fuisse, jam indè ab ipso in principatum ingressu demonstravit? Incipiens enim ibi, ubi tandem alter desivit, quot fecerit progressus, quantuloscumque fecerit, totidem se ipse, totidem illum subindè excellat, necesse est. Et quemadmodum aedificium, quod in excelso montis cacumine construitur, vel si lentissimè procedat, non potest, quin sensim paulatimque supra cacumen ipsum assurgat, atque altius protendatur: sic nimirum licèt à primo in

gloriae culmine jam positus, si tamen ibi coepat
 suarum excellentiam virtutum & altitudinem ex-
 truerere, planè non potest, ut non in dies attollat
 se altiùs, & primam illam gloriam, quanta ea
 cumque sit, longiùs superemineat. Praesertim
 cum virtutes, & augmenta virtutum augere nun-
 quam desinat, quantum is debet, qui tantum sibi
 Regem proposuit imitandum. A cujus magnani-
 mitate & constantia planè deficeret, nisi vires
 suas omnes in hoc unum conferret, ut magis ma-
 gisque in dies Hispaniarum felicitatem & glo-
 riam propagaret. Haec enim fuit, ut norunt om-
 nes, Caroli Tertii propria atque eximia laus, ut
 nunquam iis contentus, quae fecerat, quamlibet
 magna essent & illustria; semper ad majora con-
 tenderet, neque pars esset ulla felicitatis publi-
 cae, cujus incrementa, quoad posset, non avidè
 prosequeretur. Quamobrem si vivere diutiùs po-
 tuisset, nullus dubito, quin se ipsum longissimè
 multò superasset. Itaque non aliò spectare, non
 aliud agere eum oportet, qui vestigia illius ad
 unguem persequi contendit, atque adnittitur. Au-
 sim dicere, nisi ad id conetur, ut vincat etiam at-
 que exsuperet, meritò gloriari nunquam posse
 CAROLUM QUARTUM, se se Parentem imitari. At-
 qui hoc unum illud est, quod sibi tam esse cordi,

quam quod maximè, ut non ego satis demons-
 trassem; facile à quoquam intelligi posset ac
 perspici. Quid autem? Persuadeat sibi aliquis, tot
 virtutibus, tot naturae donis potentissimum Prin-
 cipem, & tanto studio, conari quidquam posse,
 quin tandem tandem verè perfectèque assequa-
 tur? Maneat ergo, vel nihil nos posse, vel id posse
 omnium certissimè augurare: quantumcumque
 fuerit Carolus Tertius, eò majorem, & majorem
 multò futurum tandem aliquandò CAROLUM
 QUARTUM. Neque metuendum est (nimium fortè di-
 cere videbor, sed tamen dicam verè) ne sibi
 quidquam humanitùs contingat, aut graves & ad-
 versi casus aliqui obstent, quò minùs principis
 reliqua consentiant, perpetuòque procedant eà
 felicitate, quam hucusquè omnia portenderunt.
 Quid ita? Quia in hac parte omni nos de solici-
 tudine, ut ut justa sit, ille ipse liberat, qui, mun-
 di arbiter, ad nutum variat rerum vicissitudines.
 Cujus enim aures adeò peregrinantur tot tamque
 passim inculcata promissa, quibus in sacris litte-
 ris & longiorem vitam, & fausta prosperaque
 omnia iis pollicetur Deus, qui parentes suos illà,
 quā par est, observantiā dignantur? Quod cum
 CAROLUS noster, ut vidimus, quam cumulatissimè

praestiterit, nisi Deus non stat promissis, quo prius terra coelumque deficient; certissimè quidem illius vitam, in quâ nostra omnium continentur, & servabit diù, & oppidò quàm fortunabit: donec gloriâ ipsius omnem sub sole terram pervagatâ, gloriosiores multò Hispanias reddat, quàm accepit. Ac nequid videatur adhuc desiderari, quò gentium omnium felicissimi & simus, & habeamur, illae ipsae promissiones de hoc etiam nos certiores faciunt, quòd nimirum, & iucunditatem capiet ex filiis, & per eos firmabit stabilietque domum atque familiam suam. Quo quid conficitur? Nempè, quod jam dudum ab ipso rerum Parente Deo enixè petimus, ac precamur: non solùm nos diù potituros CAROLO QUARTO; verùm etiam ejusdem filiis atque nepotibus, & iis quidem sui similibus, nostram omnem posteritatem, Hispaniamque universam perpetuâ & aeternâ succèssione fruturam.

ORATIO

IN LAUDEM

CAROLI QUARTI

SEMPER AUGUSTI.

AUCTORE

DOCTORE FOELICIANO PAULO MENDIVIL

ET SANCHEZ

IN TRIDENTINO SEMINARIO

PHILOSOPHIAE

PROFESSORE.

CAROLO. AUGUSTO.

PATRIAE. PATRI.

PIO. BENEVOLO. CATHOLICO.

SALUTI. INCOLUMITATI.

FOELICITATI. PUBLICAE.

HISPAN. ET. IND.

REGI. SALUTATO.

(1.)

ORATIO

IN LAUDEM

CAROLI QUARTI.

ARGO quod unum post Summi Imperatoris obitum erat optandum, quodque totius Florentissimi Hispanorum Imperii, ob ereptum funere tristissimo Carolum, praeconceptum dolorem temperare, lugubresque lachrymas poterat cohibere, id tandem Supremo moderante Numine, sat, superque foelici sorte ad aeternam Religionis, & Imperii foelicitatem adeptum prosperè diebus hisce Americani Populi gratulantur. Squalido aspectu, miseroque vultu charissimae Mexicanæ Patriae tristissima diù offerebatur imago, atrâ moeroris indutâ veste, nil ultrâ moliri, post triste funus sibi superesse credebat, quàm gratissimi Principis memoriam monumentis perpetuis aeternitati consecrare; nec unquam satis debita officia supremo dilecto Patri persolvere posse

(2.)

putabat, nisi ipsum omni posteritati praedicandum relinqueret.

Igitur monumentis singularibus undique extructis, imaginibus grati vultus insculptis, & praelo gestis praeclaris mandatis, invicti Caesaris famam post omnem memoriam superstitem futuris aetatibus clarissimam servare animo sategbat. Verùm ꝑ quid? ꝑ Piae ad Coelum praeces, moestaeque Patriae lachrymae erant frustrâ fundendae, aut nullo solatio mitigandae? ꝑ Civium, Populorumque clamores publici nulla spe boni sedandi? ꝑ Arae coelestis victimae sanguine sacratae, Delubra nostrâ holocaustis, & odore fumentia à summo Deo foelicitatis Auctore, & Duce nostri Imperii Conservatore cunctorum expectitam votis foelicitatem tandem aliquando non poterant adipisci, ut sin minus redivivo Carolo Tertio, ipsius saltèm specie simillima frueremur? ꝑ Et cum ipsum ab aeternitate, & placidâ quiete revocare non possemus, vel illud etiam deficeret, quod ejus immortalibus consiliis omnia amplissimi utriusque Imperii negotia gererentur? Absit à Superum usitatâ Clementiâ, absit à statutâ gloriâ Religionis, & gentis. Ad Superos namque vocatus Clarissimus ille Patriae Pater, qui vel à juventute gentes

(3.)

imperio gubernarat, Hispaniaeque solium per longum tempus, prudentiâ, & virtute tenuerat, ut ne moriens quidem suis Populis abesse crederetur; extremum denique sui amoris pignus reliquit in Filio Clarissimo Principe, cum nominis, tum Imperii, tum etiam virtutum singularium Successore. Reliquit CAROLUM Borbonium Augustum, in cujus ore antiqua species Patris fulgere videtur; atque in ejus vultu omnia Paternae virtutis signa veluti conscripta aspiciuntur.

Tertio ergo Carolo discedente, alius itèm Imperio successit CAROLUS priori nobilitate, & stirpe clarissimâ aequalis, indole, morumque probitate simillimus, qui, vix datâ, acceptâque Populorum fidè, Hispaniae solium maximo honorum plausu conscendit; dum jam in ipso imperandi limine illustra Patris vestigia pressa, optimaque consilia intimo cordi defixa, haud unquam ab oculis, & mente removere satagens, aeternam Imperio foelicitatem pollicebatur, atque vetera iterum refflorere tempora videbantur. Quod si his omnibus clarissimis animi dotibus liceat novi Regis virtutem probatam, naturaeque dona spectatissima cognita adjicere; non dubito CAROLUM QUARTUM gratissimum Providentiae munus extitisse suis Populis, quò, pristini

(4.)

nae foelicitatis retroacti majorum temporis memores, fās sit ultrò augurari, Carolum antiquos Borbonios Principes è cineribus suscitare, nunquamque à suis Populis gloriam, ipso Rege, de futuram.

Quòd si vetera reminisci liceat, quàm gratum, quàmque Hispanorum gentibus debeat esse jucundum, ii dixerint omnes, qui brevissimo & calamitoso nonaginta annorum intervallo, quatuor Augustis regnantibus Borboniis Regibus, bellis saepè plurimis, cùm exteris, tum etiam domesticis impeditis, probè noverint Hispanorum Imperium floruisse virtute, potentiâ, gloriâ: increvisse plurimum scientiis, artibus, litteris optimis: illaesum, incolume, illibatum Augustae Religionis nomen fuisse servatum: ad supremum denique foelicitatis sub Piiis benevolis religiosis amantissimis Regibus esse evertum.

¶ Ergò quid Civibus, Imperio, Populis optabilius, quàm Clarissimorum Principum nobili posteritate delectari? ¶ Quid jucundius, quàm ipsorum adhuc clementiâ, mansuetudine, humanitate frui? ¶ Quid foelicius, quàm eorundem imperio, pace, consiliis, bello, virtute, invictâ fortitudine regi? ¶ Foelix nimium Hispania, quàm vel humata Regum corpora, ossaque sepulta

(5.)

conservare videntur, atque pro ipsius salute, incolumitate, fortunæ immortalî spiritu dimicare! Unius namquè ablato Imperio, alterius virtute aequalis, animo non dissimilis Regnum incipit, quo pristinum restitutum, atque perfectum videtur; ita ut ex ipsis funereis, combustis Principum rogis, alios oriri Reges priorum aemulatores, quorum cineribus sepulchro jacentibus, immortalem tamèn eundem animum fati supervivere, solioque supersedere videamus.

Sic sanè Imperium quondam temporum viscissitudine laceratum, ac penè dirutum diuturno, & calamitoso bello post periculosissimum Civile discrimen, quo ipsa Regni fundamenta extremum jam excidium minitanti commovissè videbantur; sub primo aeternae memoriae Borbonio Rege Patriae, saluti, foelicitati nato, rebellium sedato furore, domi, quos partim amore, & benevolentia conciliavit, partim armis compescuit, exterorumque viribus compressis, necdum placata Numina vidit, verùm & secundâ, longâque statuta pace, coepit in dies augeri, atque florescere. Nullus profectò, qui ineunte decimo octavo soeculo, publicas Hispanorum calamitates, intestina bella, divisa Principum vota, omnia denique susdeque versa aequo animo pon-

derasset; non potius Reipublicae interitum immine-
 nere existimaret, quam post superioris temporis
 caliginem, optimam lucem Imperio, Populis ori-
 turam suspicaretur.

Verum si quod unquam laetissimum vidit
 Hispania tempus, quo ultra praeconceptam spem
 Reipublicae foelicitas & gloria ad supremum
 evectae videantur, saeculum jam propè labens
 illud extitisse crediderim, quod, cum ejus initio
 fuisset bonis omnibus luctuosissimum; ast foelicitè
 mutata sorte, ingratoque omnia averso,
 Philippi incredibili virtute restituta pace, alio-
 rumque Principum diligentia, aucta, & servata
 in posterum pacis gloria, extremos jam pene
 dies fortunatissimos vidimus, Augusti QUARTI
 CAROLI imperio bonorum spe, Populorum laeti-
 tia, Religionis gloria, cunctarumque gentium gra-
 tulatione dignissima. Totius enim temporis hujus
 decursu, quo a primo Borbonio Rege Philippo ad
 CAROLUM QUARTUM nuper salutatum faustè, pieque
 Imperantem, Augustae memoriae Regum quin-
 que Borboniorum complectitur series, & nomina
 gloriosa fastis adscribuntur Imperii, adeo foelici-
 tas Hispaniae Regnum amplexata videtur, ut si-
 mul succedentibus Principibus, virtutem, benefi-
 cam indolem, atque multa probatissima Impe-

rio successisse videamus: crescenteque Reipu-
 blicae bono, auctis quoque majorum exemplo
 Principum virtutibus, si quae in aliis fuere se-
 juncta, atque dispersa animi dona; mirum est pro-
 fectò, quanta QUARTO CAROLO concordia bono-
 rum omnium contigerit. Quod etenim laudis ge-
 nus, quae magnitudinis, aut gloriae species Prin-
 cipi nostro Augusto Regi deesse videntur? Er-
 go ipsius nobilitatem generis vultis penitus re-
 cognoscere? Ipsa Borbonia stirps sese offert mul-
 to clarissima, quae, inter totius Europae domus
 Imperialibus sertis, victricibus lauris, Regiis dia-
 dematibus nobilitatas, extat antiquissima.

Antiqua recolamus monumenta Galliarum,
 atque inter vetusta proconia Borbonios cum pa-
 ce, tum bello clarissimos pro Patria, & gloria
 ad spiritum usque laborasse comperiemus: Re-
 gumque sedes ab priscis temporibus longe re-
 motis occupasse: ex ejus foecundo, Regioque sinu
 ad omnes ferè Mundi plagas Duces, Principes,
 nobiles Comites, strenuos Milites, fortes exerci-
 tus Imperatores, Ecclesiae Praesules prodixisse:
 atque ne plura, Galliae, Hispaniae, Siciliaeque
 Regna Borboniorum singulari virtute regi inve-
 niemus, novaque quotidie generosam Domum
 gloriae accipere incrementa.

Illustria adhuc expectantur majorum exempla? O utinam ut ipsa sunt numero plurima, tempus optabile supereset, ut licet non pro merito, gloriosa tamen Borboniorum gesta brevi orationi commendaremus! Innumeras inimicorum acies superatas, Civitates quamplurimas, vel invicto animo expugnatas, vel constanti virtute ab hostium armis defensas, multaque alia virtutis, & animi egregia facinora in medium proferre possemus, quae Borbonios omni posteritate praedicandos reliquere.

Verum si res propter antiquitatem à nostrâ memoriâ remotas, taciti praetermitamus, atque ea solum nostrae aetati proximiora, memorare velimus? licebit fortè injurioso praeterire silentio Galliarum honorem, & decus, Maximum, inquam, Ludovicum decimum quartum, cujus noster CAROLUS Trinepos extat gloriosissimus? quemque Patrem Imperium florentissimum jure optimo & adpellat & habet, idque inter sua maxima proeonia recenset? Ingratos nos profecto, vel ipsa Principis gloriosa monumenta conclamarent. Etsi enim magnus Ludovicus nihil armis, & potentia longo sui Imperii tempore perfecisset; nihil litteris, liberalibusque artibus splendoris contulisset; adhuc tamen His-

paniae gloriosum, faustumque foret Augusti Principis nomen, qui foelicitatem multam, vel hoc uno praestitit cumulatissimè, quod ejus clarissimum Nepotem Hispano Regno dedisset, atque inter difficilia, periculosaque tempora suâ potentia plurimum ipsum juvare curasset.

Quantum verò foelicitatis, & gloriae nostrae gentes acceperint hocce Dei Immortalis beneficio, ipsa testentur nunquam interitura monumenta, quae, discedens Quintus Philippus, ad aeternam sui memoriam per totum Imperium reliquit impressa. Princeps profecto omnium saeculorum memoriâ dignissimus, de cujus laudibus, immortalibusque in rempublicam meritis nulla unquam nec temporum aetas novissima conticescet: Ipsius namque semper laudanda virtus, multoties ingratae fortunae casibus jactata, atque iterum victrix saepe numero & gloriosissima, ita sese cunctis gentibus probatissimam exhibuit, ut nec fracta adversis, nec secundis elata, vultum aliquando immutarit, sed aequâ fronte, tam in vincendo clementiam, quam in laboribus subeundis constantiam semper visa fuerit servare; donec tandem superior ipsa fatiis, pacem, tranquillitatem suis Populis restituit, atque deinceps quidquid Reipublicae gloriosum, & uti-

le judicaret, opportunè admodum consuluit.

‡ Et quae deinceps foelicioꝝ posteritas extitit unquam praedicanda, quàm Imperio relicta Borbonia Domus? Post Philippum non adhuc è vivis sublaturum, sed spontè laudandam quadam animi integritate ereptum Regno, Juvenis Ludovicus solio supersedit; verum dum vix suo dignum Patre Filium cunctorum expectationi sese incipiebat ostendere; morbo correptus diem obiit extremum totius Regni luctu, atque optimatum lachrymis, quas diutius, quàm Ludovici Imperium perdurasse novimus; nec ultra reor eas cohiberi potuisse, nisi Philippi iterum Imperium fuisset restitutum.

Non tamen ipso discedente foelicitas à nostris oris recessisse videtur: alter namque gloriosus supererat Filius, qui partem Patris armis gloriam Imperii, medià dulcis tranquillitate pacis, servavit, auxit, atque brevi tempore Imperium florentissimum, opulentissimumque reliquit: Augustus Ferdinandus hujus nominis Hispanià Sextus, cujus diadema pacifica contextit oliva, cujusque Imperii florentissimo tempore longè à Patriae finibus belli strepitus, stragesque lugenda recesserunt. Tunc foelices Hispani dulce tranquillitate fauti, litteras penè oblitae, liberalesque

artes Munifici Regis auspiciis coluerunt, Patriaeque splendorem maximum contulere. Faustum profectò Imperium, quo renascentes disciplinae illius temporis gloriam ad omnem posteritatem commendandam transmissere, ut Augusti Imperatoris memoriam, neque deleat oblivio, neque majora merita possint in posterum superare.

Seriùs profectò, quàm & sua merita praeclara, gratique animi officium postulare videbantur, ad postremum Philippi Filium nostra pervenit oratio: ad dilectissimum nempè gratà semper memorià venerandum Carolum Tertium, quem nuper ereptum Populo Hispano lugemus adhuc, cujusque jucundissimum nomen nunquam sine lachrymis, & laudibus ore licebit adsumere. ‡ Quis enim proeconiis, quibusve laudibus immortalem animi virtutem illius Regis poterimus satis unquam commendare, qui vel ab ineunte aetate tot clarissima futurae vitae praebuit indicia? Ipse namque tener adhuc Juvenis, satius dixerim, tenerrimus infans praeclara jam ambiens, & immortalia nomina, nihil suo sat dignum ingenio, voto, optatu quidquam judicavit, quàm supremum Sapientis nomen: quod, si tam optimè, quàm & ipse optaverat, fuit adsequutus, aeterna concinnant relicta monumenta Academiae

Scientiarum, vel suo tempore à fundamentis erectae, vel suis sumptibus ampliatae, & auctae, liberalibusque artibus excolendis erectiones quamplurimae, Regia Munificentia ditatae.

Et si de rebus bello gestis quidquam memorare velimus; vos Siculae acies testes adpello; vos Neapolis & Bidrunti Civitates, quibus Juvenis CAROLUS districto gladio, inter medias Inimicorum turbas, victoriae sese gloriosus sertis redimivit; vos etiam::: sed quorsum? Exteras forsân Regiones lustrabimus, aut potius intra Patriae terminos nil prorsus inveniemus, quod non redoleat Caroli Tertii semper Augusti gloriam, honorem, majestatem? Ità sanè foelix Patria Hispania; si enim tibi CAROLUS splendorem contulit, honorem adjecit, majestatem conciliavit; tu ipsi grata semper memoriam servas, nomen colis, & ipsius gloriam monumentis immortalibus consecras.

¿Videtis ergo quantus CAROLI QUARTI sit Domus splendor? quae majorum dignitas? quae Imperii majestas? At ipse longè Superior avitam nobilitatem morum indolis probitate superat, Majorum exempla insequitur, complet, perficit: & si Patres non licet superare; eos tamen numeris omnibus aequat, Regni potentiam & majestatem

Imperii servat; auget; gradumque provehit ad supremum. Nec tamen nos quis de ignoto loqui, aut foelicitatem augurio polliceri arbitretur; noverè namque CAROLI humanitatem, noverè prudentiam, noverè animum ad optima quaeque primum, omnes Populi, cunctaeque gentes, quae ipse quadraginta annorum spatio clarissimam indolem notam fecit atque probatam. Dedit CAROLO Neapolis ortum, conjugium Parma, Imperium Hispania; & quae acceperat ipse referens, Neapoli & Parmae honorem retulit, Hispaniae verò immortale gloriae monumentum.

Si quid enim ad perpetuam Populorum & gentium foelicitatem optatum semper fuit, atque expetitur, illud absdubio maxime, quod Principum animos laetissimus urgeat amor Patriae. ¿Quae tamen amoris erga Populos in QUARTO CAROLO desiderantur testimonia? Ipsum namque humanissimum publicas Hispanorum calamitates lugentem novimus; ipsum multoties pro cujusque Civis vita, fortunis, incolumitate, honoribus Paternas ad aures interpellantem accepimus. Et si haec, aliaque multa precando perficit ¿quanta quamque majora facturum putamus, imperando? ¿Verùm quid, inquam, putamus? ¿Ergo ne illum incredibili diligentia, brevi admo-

(14.)

dum hujusce sui Imperii tempore, optima quaeque ad rempublicam decrevisse vidimus, ut vix tam exiguo tempore tot laudanda opera perfici posse jure arbitremur? quid, sive de tuenda tranquillitate Imperii, aut majestate servanda? vel de Reipublicae gloria augenda? vel de Civium fortunis & opibus tutandis? vel de Exercitu comparando? vel de litteris tradendis liberalibusque artibus propagandis? vel denique de optima in omnibus quibusque ratione statuenda non ipse sollicitus tanta diligentia peregit, ut potius quam sibi, Patriae, & Imperio natus videretur?

Glorietur itaque jure merito Hispania, faustoque initio CAROLI Regis Imperii sibi in postremum futurum speret, ejus potentiam, gloriam majestatem nova in dies acceptura incrementa. Tuque inter coeteras pars optima Mundi, opulenta, dives, foelicissima America, quae nec cum fertilitate regionis, nec cum ubertate agrorum, nec cum pulchritudine Civitatum, nec denique cum bonis omnibus, quibus te rerum Conditor munificè locupletavit, munus maximum CAROLI Imperii putas comparandum; tuam huc usque probatam fidem, queis possis verbis, Populis & gentibus ostende: sis grata Pio Regi, grata Conjugi Reginae, grata Principi. Teque Deus Maxi-

(15.)

me primùm Conditor nostri, dein Conservator Imperii precamur omnes, ut si qua Hispaniae, Americaeque gentibus manet statuta foelicitas, ea sit maximè, quòd Dilectum CAROLUM augeas, foveas, & quantum Imperio, Religioni, Patri, Majestati congruit, ad remotiora saecula gloriosum serves.

